THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL,
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913

די פאָליטישע וואך

א מואווי־בילד. ריכטיגער א "טאָקי" און פאָליטיק, וואָס פאר סמיכת הפרשיות האָבען זיי צווישען זיך, און דאָך איז עס אזוי. אין די פאָליטישע קאביגעטען, באזונדערס אין די פארשידענע רעגיערונגס־קאביגעטען אין בערלין, האָט לעצטע וואך פארשאפט ניט וועניג קאָפּ־דרייעניש די פראָגע פון ערזיק מאריא רעמארק'ס בוך "אויפ'ן מערב קיין נייעס". וואָס איז אין האָלליוואוד איבערגעמאכט געווארען אין א "טאָקי", און וואָס איז איבעראל געוויזען געווארען, אָן שום אויפרודער און אנדערע פאסירונגען. ביז וואנען מען האָט עס אין די לעצטע טעג אָנגעהויבען צו ווייזען אין בערלין, וואו די היטלעריסטען געפינען זיך נאָך אלעס אין אזא געהויבענעם מוט, א דאנק זייער זיעג ביי די רייכסטאג וואלען.

און ווייזט אויס אז היטלעריסטען־פראָטעסטען מיינען און דייטשלאנד פיעלעס, און אז די היטלעריסטען האָבען אָנגעהויבען טאָג אויס און טאָג איין צו מאָלען אומרוען ארום די פלעצער, וואו מען האָט דאָס בילד געווי־זען, איז יעצט געקומען די דייטשע צענזור, און פארבאָטען דאָס בילד אויפ'ן גרונד, אז די "טאָקי" אונטערגראָבט דעם נאציאָנאלען פרעסטיזש פון דייטשלאנד.

אָבער דער פראָטעסט איז ניט געקומען סתם אזוי. עס ווערט דער־ציילט, אז איידער מען האָט דאָס בילד אָנגעהויבען צו ווייזען אין די טעא־טערס, האָט מען באקומען די מיינונגען פון אזעלכע פרעזאָנען ווי דר. וויליום קורטיוס, דייטשלאנד'ס אויסערען מיניסטער, דר. דושאָנק־וואירט, אי־נערען מיניסטער, און זיי האָבען דערקלערט, אז עס איז ניטאָ אין דעם קיין באליידיגונג פאר דייטשלאנד. אָבער ווען די היטלעריסטען זענען געווארען טעטיג, און א סעריע אומרוען האָבען זיך אָנגעהויבען, האָט די רעגיערונג נאָכגעגעבען די היטלעריסטען, און מען זעט שוין אין דעם א נאציאָנאלע באליידיגונג.

און ווי אויב דער פראָטעסט איז ניט געקומען סתם אזוי. עס ווערט דער־ציילט, אז מיט דעם האָט מען אָנגעהויבען צו ווייזען אין די טעאָ־טערס, האָט מען באקומען די מיינונגען פון דר. וויליום קורטיוס, דייטשלאנד'ס אויסערען מיניסטער, דר. דושאָנק־וואירט, אי־נערען מיניסטער, און זיי האָבען דערקלערט, אז עס איז ניטאָ אין דעם קיין באליידיגונג פאר דייטשלאנד. אָבער ווען די היטלעריסטען זענען געווארען טעטיג, און א סעריע אומרוען האָבען זיך אָנגעהויבען, האָט די רעגיערונג נאָכגעגעבען די היטלעריסטען, און מען זעט שוין אין דעם א נאציאָנאלען באליידיגונג.

און ווי אויב דער פראָטעסט איז ניט געקומען סתם אזוי. עס ווערט דער־ציילט, אז מיט דעם האָט מען אָנגעהויבען צו ווייזען אין די טעאָ־טערס, האָט מען באקומען די מיינונגען פון דר. וויליום קורטיוס, דייטשלאנד'ס אויסערען מיניסטער, דר. דושאָנק־וואירט, אי־נערען מיניסטער, און זיי האָבען דערקלערט, אז עס איז ניטאָ אין דעם קיין באליידיגונג פאר דייטשלאנד. אָבער ווען די היטלעריסטען זענען געווארען טעטיג, און א סעריע אומרוען האָבען זיך אָנגעהויבען, האָט די רעגיערונג נאָכגעגעבען די היטלעריסטען, און מען זעט שוין אין דעם א נאציאָנאלען באליידיגונג.

אין די ליבעראלע און סאָציאליסטישע דייטשע פרעסע האָט די זאך ניט פארשווינגען, און מיט רעכט קאָמענטירען זיי, ווי עס ווערט איבערגע־געבען אין דער ניו־יאָרקער "טיימס", אז די דייטשע פאשיסטען וועלען נאָך יעצט מער אויפהויבען דעם קאָפּ, זעענדיג ווי די רעגיערונג גיט זיי נאָך. דער בערלינער "פאָרווערטס" גיט נאָך דערביי אויך צו, אז דאָס איז א זייג פאר די מיליטאריסטען און קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען. וועלכע זענען יעצט דאָ אזוי פיעל אין דייטשלאנד.

* * *

ציען זיך די "ראונד־טייבעל" פארהאנדלונגען אין לאָנדאָן ארום דער אינדיע פראָגע. און אויב אין די ערשטע טעג האָט מען נאָך עטוואָס מיט־געטיילט וועגען דעם וואָס עס קומט פאר ביים דאָזיגען רונדעך־טיש, איז אָבער אין די לעצטע עטליכע טעג געווען כמעט שטיל. ביז וואנען עס איז סוף וואָך געקומען די משווערטשהיל סענזאציע.

ווינסטאָן משווערטשהיל, ענגלאנד'ס געווען־ענער פינאנץ מיניסטער, האָט שוין איינמאָל אטאקירט א ווייטיגע פאליטישע קאָנפערענץ, און דאָס מאָל האָט ער עס ווידער געטאָן. עס איז געווען דאָס יאר, ווען אין לאָנדאָן איז פארגעקומען די פלאָטען אנטוואפנונגס־קאָנפערענץ, און ווען זי האָט געהאלטען אין מיטען פון די פארהאנדלונגען, האָט עס איר ביטער אטאקירט, און יעצט האָט ער עס ווידער ביי דער קאָנפערענץ וועגען אינדיע.

אין ענגלאנד איז פאראן א געזעלשאפט, וועלכע רופט זיך "דהי אינ־דיען עמפּייער סאָסייעטי". און אין א רעדע פאר דער דאָזיגער געזעלשאפט, האָט ער עס געמאכט זיין אטאקע. די באטרעפענדע געזעלשאפט גופא איז אויסגעשפּראָכען געווען דעם, אז מען זאָל געבען וועלכע עס איז פריהייט צו אינדיע. און זי אנטוויקעלט יעצט א גאנצע רייע פון פראָפּאָגאנדע פאר־זאמלונגען פון דעם סארט. און לעצטע וואָך איז עס געווען די ערשטע פארזאמלונג פון דעם סארט. און ווען מר. משווערטשהיל האָט גערעדט, זענען אויף דער פלאטפאָרם געזעסען אזעלכע פרעזעניליכקייטען ווי וויקאָונט ראמערמיער. וויקאָונט סאמנער איז געווען פארזיצער, און א סך אנדערע פראָמינענטען זענען אָנוועזענד געווען. ווען מר. משווערטשהיל האָט פיי־ערלעך דערקלערט, אז ענגלאנד וועט קיינמאָל ניט אויפגעבען איר קאָנטראָל איבער אינדיע, און אז דער בריטישער פארלאמענט וועט ניט אנערקענען מאָראליש אָדער לעגאל די פארהאנדלונגען ביים "קיילעכדיגען טיש", און אין זיין אטאקע איז ער אָנגעפאלען ניט נאָר אויף גאנדהי'ן און אלע אנדערע, נאָר אפילו אויף לארד אירווין, אינדיע'ס וויצע־קעניג. וועלכער איז מיט פיעל יאָר צוריק באשטימט געווארען צו דעם אמט דורכ משווערטשהיל'ס איינגענער פארטיי — די קאָנסערוואטיוען.

איז יעצט ניט די פראָגע, ווי אזוי די לייבאָר פארטיי וועט אויפנעמען משווערטשהיל'ס קריטיק. אָבער די פראָגע איז ווי אזוי וועט עס אויפנעמען עקס־פרעמיער באלדווין, ווי אזוי וועט עס אויפנעמען די קאָנסערוואטיווע פארטיי, ווייל משווערטשהיל איז דאָך נאָך אלעס א "פראָנט בענשער" ביי זיי. און באלדווין און די קאָנסערוואטיווען באטייליגען זיך דאָך אין דער דאָ־זיגער "ראונד טייבעל" קאָנפערענץ.

* * *

א קאביגעט אָדער נייע וואלען — דאָס איז געווען פראנקרייכ'ס פראָ־בלעם.

און א גאנצע וואָך האָט זיך געצויגען דער קריזיס ארום דעם.

אכט טעג ציים האָט מען געזוכט צו פארמירען א קאביגעט, און קיינעם איז עס ניט געלונגען, ביז וואנען סענאטאָר מעאָדאָר סטעג האָט עס ענדליך דורכגעפירט. און געשאפען א מיניסטאָרען קאביגעט נאָך די אלע פריערדיגע ניט־געלונגענע פארזוכען. ווען אין לעצטען מאָמענט וואלט דער קאביגעט ניט געשאפען געווארען, וואלט עס געמיינט נייע פארלאמענט וואלען אין פראנקרייך.

עס מוז זיין שנעלע הילף

די פראגע איז ניט — וויפיעל איר זייט גרייט צו געבען צום "עמוויר־דזשענסי לאָון פאָנד". נאָר ווי שנעל איר זייט עס גרייט צו געבען.

היינט און מארגען וועלען פרוון־קאָמיטעס באזוכען א צאָל אידען אין שטאָדט, און פארלאנגען פון זיי ביישטייערונגען צום פאָנד. און דער אָפּרוף מוז זיין א שנעלער, ווייל די הילף מוז געגעבען ווערען ווי אמ־שנעלסטען.

דער קאָמיטעט, וועלכער פירט אָן מיט דער ארבייט, האָט באשלאָ־סען אז חלואות זאָלען נאָך אָנגעהויבען געמאכט צו ווערען די וואָך, דאָס איז מעגליך געווארען דורך דעם, וואָס די ארגאניזאציעס רופען זיך וואַרעם אָפּ, און זיי האָבען שוין אריינגעשיקט זייערע ביישטייערונגען, ניט וואר־טענדיג אפילו ביז וואנען זיי וועלען עס איינזאמלען.

און אזוי דארף איך זיין דער אָפּרוף פון די יחידים, פון די איינצעלנע פערזאָנען, צו ווענען מען וועט זיך היינטיגע וואָך וועגדען.

די הילף מוז זיין א שנעלע. און דער אָפּרוף דארף דאריבער אויך זיין א שנעלער.

נעמט אויף די קאָמיטעס און גיט זיי אייערע ביישטייערונגען.

גיט ברייטהארציג — און העלפט פארלענדערען די נויט צווישען די אידען אין שטאָדט.

עס זענען נאָך דא עטליכע געהיימנישען וואס דארפען ערשט געלייזט ווערען

דעם טייפעל'ס פוס־טריט, פרענקלין'ס פארלוירענע שיף און דער פארזי־געלטער קבר.

עס איז ניט קיין זאך וואָס די היינ־טיגע וויסענשאפטסלייט זאָלען ניט קע־נען אויפקלערען. דאָס איז די מיינונג פון פיעלע מענשען, וועלכע רענקען אז אלע געהיימניסע מיט וועלכע די וויסענ־שאפט האָט זיך ביז איצט פאראינטע־רעסירט, זענען שוין אויפגעדעקט געווא־רען. אזעלכע מענשען האָבען אָבער א גרויסען טעות, ווייל עס זענען נאָך דא עטליכע געהיימניסען וואָס דארפען ערשט געלייזט ווערען. אין דעם "אינקוויירער" ווערען דערמאָנט די אינטערעסאנטע אייני־צעלהייטען וועגען דיזע ניט־אויפגעדעקטע געהיימנישען.

אין דער נאכט פון דאנערשטאג, דעם 8־טען פעברואר, 1855, איז אויסגעפאָ־לען א שניי אין עטליכע מייל פון אינגלישע שטעדטלאך. אין א דערפעל וואָס הייסט עקסטוטה, איז א מאן אויסגעשטאנען פארטאג אז האָט זיך געלאזט געהן צו דער ארבייט, אָבער ער איז באלד צורוק געקומען א פארקאפּעטער און א האלב־טויטער צו זיין ווייב. ער האָט ניט גע־קאָנט ריידען. אָבער ער האָט איהר אנגע־וויזען מיט'ן פינגער אז זי זאָל אריינגעהן אין זיך איבערצייגען. די פרוי איז ארויס אויף א דערבייאיגען פעלד און זי האָט געזעהן דאָס, וואָס איהר מאן און וואָס די אנדערע איינוואוינער פון ארומיגע שטעדט און דערפער אויף א שטרעקע פון 100 מייל האָבען געזעהן אין דער זעלבער צייט — די פיס־טריט פון דעם טייפעל.

די איבערגעשראָקענע פארמערס האָבען אָנגעפאנגען אז אונטערזוכונג. זיי האָבען געקוקט מיט שפּאקטיוען אויף די פיס־טריט, וואָס זענען געווען ניט ווי צייר־כענס פון פערדייש פארקאוועס, נאָר אומ־געלומפּערטע צייכענס וואָס זענען קיינמאָל ניט געזעהן געווארען אין יענער געגענט. ווען די פארמערס האָבען נאָכגעפאָלגט די פיס־טריט אויף א לאנגען וועג ביז צום טייך, האָבען זיי געזעהן אז די פיס־טריט ציהען זיך ביז איין זייט טייך און הויבען זיך אז אויף דער אנדערער זייט פון טייך. פארשידענע פראָפעסאָרען זענען אויס־געקומען מיט באהויפטונגען, אז די זייט־כענס, זענען געמאכט געווארען פון חיות וואָס פארבלאנדזשען אמאָל פון דער ווילד־דערניש אין דארף אריין. אָבער די איינ־וואוינער האָבען געהאלטען אין איין טענה'ן אז מען וועט זיי ניט קענען אויס־ווידען די זייטען. ווייל זיי האָבען דעם טייפעל מיט זייערע איינענע אויגען גע־זעהן. די ערנסטע וויסענשאפטסמענער האָבען זיך דערמיט ניט געוואלט מעהר אָפּגעבען. אָבער ניט אכטענדיג דאריבער וואָס געבילדעטע מענשען האָבען עדות גע־זאָגט אז די פוס־טריט זענען א געהיימ־ניש, האָט מען נאָך בין היינט צו טאָג די געהיימניש ניט אויפגעדעקט. אויב דאָס זענען ניט געווען דעם טייפעל'ס פוס־טריט, טאָ וועמעס פוס־טריט זענען זיי געווען?

א צווייטע ניט אויפגעדעקטע געהיימ־ניש איז וועגען דעם רייזיגען קבר וואָס געפינט זיך אויף א קריסטליכער סעמע־טערי פון בראבאדאָרס. אין אט דעם יאָר נען קבר האָט מען אריינגעלייגט טרוגעס מיט טויטע קערפּערס און איהם פארזי־געלט אזוי פעסט, אז נאכדעם ווי דער זינעל איז אָפּגעריסען געווארען, האָט מען נעדארפט האָבען די הילף פון עטליכע